

בתי המשפט

א 003356/01
בתיק עיקרי: 003356/
תאריך: 09/07/2006

בית משפט השלום נתניה
בפני: כב' השופטת אברמוביץ-קולנדר סמדר

בעניין: בנק המזרחי סניף אל על
ע"י ב"כ עוה"ד יצחק גולדשטיין
התובע
נגד
1. שיני-בר חברה להובלה בצובר בע"מ
2. ברנר צבי
3. ברנר יעקב פנחס
הנתבעים
ע"י ב"כ עוה"ד צברי אופיר ויאיר כץ

פסק דין

1. בפני תביעת בנק כנגד לקוחו, בגין יתרת חובה בחשבון בסך של 256,050 ₪ נכון ליום הגשת התביעה.

2. על פי העובדות העולות מן המסמכים, הנתבעת מס' 1, חברת שיני-בר חברה להובלה בצובר בע"מ שעיקר עיסוקה היה בהובלות, פתחה חשבון עו"ש אצל התובע, בנק המזרחי המאוחד בע"מ ביום 24.2.82 [להלן: "החשבון"]. הנתבעים 2 ו 3 מר ברנר צבי וברנר יעקב פנחס, בעלי ענין בנתבעת 1 חתמו כערבים להבטחת כל חובות הנתבעת מס' 1 לבנק בהתאם לכתב ערבות מיום 24.2.82.

עם פתיחת החשבון ביקשה נתבעת מס' 1 וקיבלה מסגרת אשראי בסך 30,000 ש"י כנגד ערבות נתבעים 2 ו 3 ושעבוד ניירות ערך קיימים.

במשך השנים פעלה הנתבעת בחשבונה, כאשר הפעילות בחשבון הצטמצמה עד כי במאי 1996 חדלה לגמרי. משנותה יתרת חוב בחשבון, הנתבעים נדרשו לפרוע החוב לבנק ומשלא נענו הודיע הבנק שהוא מבטל את מסגרת האשראי שניתנה להם.

הבנק לאחר פניות לנתבעים מימש הבטחונות להקטנת החוב והגיש תביעה כנגד הנתבעים בפברואר 1998. התביעה נמחקה מחוסר מעש וביום 21.2.01 הוגשה תביעה זו בגין יתרת החוב שהיתה באותו המועד בחשבון.

3. טענות הנתבעים בכלליות הינן לחישוב שגוי של הריבית בחשבונם ולפגמים בהתנהלות הבנק עימם בין היתר לאור התניית שירות בשירות. על כן הגישו הנתבעים תביעה שכנגד בסך של 1,000,000 ₪ בגין הנזקים שנגרמו להם לאור מעשי הבנק אשר גרמו להתמוטטות הנתבעת מס' 1.

הצדדים הסכימו הסכמה דיונית לפיה תידון ראשית תביעת הבנק וטענות הנתבעים כנגד החוב הנתבע ע"י הבנק הן בכתב הגנתם והן בתביעה שכנגד, וכי רק לאחר קביעה בשאלות אלה, יידונו טענות הנתבעים בדבר אחריות הבנק לנזקים עקיפים ואחריות הבנק לנזקים בכלל כעולה מתביעתם שכנגד בשל מחדלי הבנק לטענת הנתבעים.

אדון בטענות הצדדים אחת לאחת:

4. סילוק על הסף – התיישנות:

טוענת התובעת שיש לדחות טענת הנתבעים להתניית שירות בשירות על הסף בשל עילת התיישנות שכן הטענות הועלו באיחור כה רב (20-15 שנה) למרות שהנתבעים ידעו עליהן מאחר ומירוץ ההתיישנות מתחיל ממועד השקעת הכספים.

עוד טוענים שהעלאת הטענה באיחור גרמה לנזק ראייתי לבנק.

5. טענת ההתיישנות הינה טענה דיונית הניתנת לנתבע כהגנה כנגד תביעה לאור סעיף 2 לחוק ההתיישנות התשי"ח – 1958. לא נקבע בחוק שהטענה עומדת לתובע כנגד טענות שהועלו בכתב הגנה של נתבע. על כן ככל הנוגע לתביעה שהוגשה על ידי התובעת, רשאים הנתבעים לטעון טענותיהם אף אם טענותיהם התיישנו.

6. זאת ועוד, בהתאם לסעיף 4 לחוק ההתיישנות, תשי"ח – 1958 אזי לא תישמע טענת התיישנות נגד קיזוז באותה תובענה ולא כנגד תביעה שכנגד, כשהיא והתביעה שבאותה תובענה נושאן אחד, או שנובעות מאותן נסיבות.

סעיף 4 קבע חריג המכשיר תביעה שכנגד וטענת קיזוז למרות התיישנות, וטעמו של החריג הוא שמערכת ההתחשבות הכוללת בין הצדדים בענין נושא ההליכים טרם הסתיימה, ולכן לא חלים טעמיו של הכלל הקובע התיישנות תביעות. הרעיון העומד

מאחורי הוראה זו הוא להבטיח שוויון בין בעלי הדין בנוגע לענין של השמעת טענת התיישנות כאשר אחד מהם הגיש תביעה והשני הגיש תביעה שכנגד באתו נושא. ראה לענין זה ע"א 656/99 בר שירה ואח' נ' מעונות ובנין בע"מ, פ"ד נז (5) 1.

פסקי הדין שהובאו על ידי ב"כ התובע כתמיכה בטענתו להתיישנות עוסקים כולם במקרים בהם התביעה הוגשה ע"י הלקוח, והבנק כטענת הגנה טען להתיישנות ועל כן אינם יפים למקרה זה.

7. בענייננו טענות הקיזוז של הנתבעים הן בכתב הגנתם והן בתביעתם שכנגד והתביעה שהגיש הבנק נושאן אחד – חשבון הבנק והן נובעות מאותן נסיבות בקשר לאותו החשבון, ועל כן טענת ההתיישנות נדחית.

8. התניית שירות בשירות:

טוענים הנתבעים שהתובע, בניגוד לסעיף 7 לחוק הבנקאות כבר ביום פתיחת החשבון, פברואר 1982, ובהמשך דרש מהם שתילקחנה הלוואות ושי"סגרו" כספי ההלוואות בתוכניות חסכון כתנאי למתן אשראי או להמשך מתן אשראי לנתבעת מס' 1.

הבנק טען מנגד שלא היו דברים מעולם וכי הנתבעים הם אלה שביקשו מהבנק הלוואות על מנת לפתוח תוכניות חסכון, שכן ההלוואות ניתנו אותה עת בריבית מוזלת ואילו תוכניות החסכון נשאו הפרשי הצמדה וריבית ועל כן היו בהן כדאיות כלכלית.

9. סעיף 7 לחוק הבנקאות האוסר התניית שירות בשירות נועד למנוע את ניצול כוחו העדיף של הבנק של הלקוח, כאשר בבסיסו ניצבת חובת האמון שחב הבנק ללקוחו כתוצאה מתלוונות של הלקוח, הנזקק לאשראי בתאגיד הבנקאי.

איסור התניית שירות בשירות מהווה התערבות בחופש ההתקשרות החוזית, אך המחוקק סבר שהתערבות זו נדרשת בין היתר על מנת להגן על הלקוח מפני שרירות ליבו של הבנק, ויכולתו באמצעות המכשיר הכלכלי רב העוצמה שנמסר לידי לכתות על הלקוח פעולות שאינן לרוחו, ואשר לעיתים כרוך בהן גם נזק. ראה לענין זה ע"א 6505/97 בוני התיכון בע"מ נ' בנק הפועלים בע"מ פ"ד נג (1) 577.

10. דרישת הבנק בפתיחת תוכנית חסכון כתנאי למתן אשראי נובעת משני אינטרסים, האחד להגדיל רווחיו שכן לקוח הפותח תוכנית חסכון מעמיד לרשות הבנק לתקופה מסוימת כספים, והשני נובע מהחשש שהלקוח לו הועמד האשראי לא יהיה מסוגל לפרוע חובו ועל כן תשמש תוכנית החסכון כבטוחה.

לא ניתן לאמר שכל מקום בו נדרשה פתיחת תוכנית חסכון כתנאי להעמדת אשראי עסקינין בהתנית שירות בשירות האסורה שכן אינטרס הבנק לביטחון הינו אינטרס לגיטימי ועל כן יש מקרים בהם דרישתו לפתיחת תוכנית חסכון כנגד העמדת האשראי הינה הגיונית וסבירה מאחר והאינטרס לדאוג לבטוחות הינו גורם מרכזי ביציבות המערכת הבנקאית ובאיתנות הפיננסית ואזי ייקבע שקיים קשר עיסקי סביר בין מתן האשראי לדרישת הבטחון.

ראה לענין זה ע"א 7118/98 בנק הפועלים בע"מ נ' סריגי ציביאק בע"מ בפירוק **תק-על 2002 (3) 1336** שם נקבע שיש לבחון כל מקרה לגופו כאשר בין היתר על בית המשפט לבחון את הפרמטרים הבאים:

- א. הכדאיות הכלכלית שבפתיחת תוכנית החסכון.
 - ב. ההתאמה במועדים בין השירות המותנה לשירות האחר, כך שכל שתוכח רמת מתאם גבוהה מבחינה כרונולוגית יהיה בכך משום תמיכה בטענות הלקוח בדבר התניה.
 - ג. מידת ההתאמה בין הסכומים הכספיים של השירות המותנה והשירות המהווה את התנאי, כך שכל שרמת המתאם תגדל כך יהווה הדבר תמיכה בגירסת הלקוח הטוען כנגד ההתניה.
 - ד. מדיניות הבנק.
 - ה. הרקע הכללי של הפעולות בחשבון הלקוח.
11. לאור כל האמור לעיל במקרה שלפנינו לא שוכנעתי שאכן היתה התניה אסורה של שירות בשירות מצד הבנק כפי שאפרט להלן.
12. מר ברנר מהנתבעת הצהיר ואף העיד שחשבון הבנק נפתח רק לצורך פתיחת תוכניות החסכון כי לא היתה בחשבון פעילות של ממש. גרסתו היא, גרסה יחידה ומאוחרת מאד של בעל דין הנוגע בדבר לגבי המגעים עם הבנק בסמוך לפני פתיחת תוכניות החסכון. היא מצריכה תימוכין ממקורות עצמאיים. שאלה היא איזה משקל יש לייחס לנתונים האובייקטיביים שהוכחו, והאם ובאיזו מידה נתונים כאלה מהווים חיזוק של ממש לגרסת הלקוח.
13. על פי האמור בתצהירו של מר אשר ויניק, מנהל סניף נתניה של הבנק אשר בו נוהל חשבון נתבעת 1, ביום פתיחת החשבון 24.2.82 ביקשה הנתבעת מס' 1 הלוואה ייעודית בסך של 100,000 ש"י לשם השקעה בתוכנית חסכון והפקידה מלוא הסכום

בתוכנית החסכון, ואף בחודש אוגוסט 1982 ביקשה שוב הלוואה ייעודית בסך זהה להפקדה בתוכנית חסכון.

לטענתו ההלוואות ניתנה בריבית מוזלת ותשלומיהן לא היו צמודים למדד ואילו תוכניות החסכון נשאו הפרשי הצמדה וריבית ועל כן היתה בכך הטבה ללקוח שכן המדינה עודדה בתקופה זו את הציבור לחסוך ועל כן ניתנו תנאים מועדפים לחוסכים, והבנק כיסה עצמו באגרות חוב ממשלתיות שהיו צמודות. מכך יוצא שלמעשה הממשלה שילמה על החסכונות. עובדה זו לא נסתרה ועל כן עומדת היא בעינה.

14. עובדה היא שהמדד אותה שנה היה 130%, וההלוואות נלקחו בשיעורי ריבית נמוכים יותר (88% ו- 60%), ועל כן מתחזקת המסקנה שהלוואות אלה ניתנו בתנאים נוחים עד מאוד ולאור תחזיתם של הנתבעים שקבלת מימון בתנאים כה נוחים לצורך פתיחת תוכניות חסכון משתלבת עם שיקולי כדאיות כלכלית שלהם, אותם שקלו אותה עת, כאשר העובדה שבדיעבד מומן האשראי שנועד לתוכנית מחשבון שוטף ביתרה חריגה אינו בהכרח אינדיקציה לקיום התניה פסולה, והמאוחר אינו יכול ללמד בצורה קונקלוסיבית על המוקדם. ראה לענין זה ע"א (י-ם) 463/95 בנק הפועלים נ' לוי פס"מ תשנ"ח (3) 145.

15. זאת ועוד, שיעור הריבית על תוכנית החסכון כלל לא הוצג בפני, ועל כן לא הרימו הנתבעים נטל ההוכחה להוכחת טענתם שלא היה כדאי אז להשקיע בתוכניות חסכון כספים שנלקחו כהלוואות בתנאים נוחים. לא הוצגה בפני כל מניעה להצגת שיעורי ריבית אלה, ועל כן עומדת עובדה זו לחובת הנתבעים אשר הם העלו שהעלו הטענה שלא היתה כל כדאיות כלכלית בלקיחת הלוואות והשקעת כספיהם בתוכניות חסכון, שכן נטל ההוכחה בדבר התניה פסולה מחייב הוכחה ישירה ובלתי אמצעית מצד הלקוח על נסיבות המהוות התנהגות פסולה כזו מצד הבנק. ראה לענין זה ע"א (י-ם) 463/95 בנק הפועלים נ' לוי, תק-מח 99 (1) 2345.

אף המומחית מטעמם כלל לא בדקה את תנאי תוכניות החסכון לעומת תנאי ההלוואות.

טענת ב"כ הנתבעים בסיכומיו לפיה בחוות הדעת פירטה המומחית שהפרש הריבית שהחשבון חויב לבין הריבית שנוקפה לזכות החשבון בגין תוכניות החסכון היה סך של 274,867 ₪ אינה משנה מסקנתי, שכן היה עליה לבחון את ריבית תוכניות לעומת ריבית ההלוואות על מנת לבדוק הטענה שלקיחת ההלוואה בתנאים שנלקחה לא היתה אטרקטיבית עבור הנתבעים.

16. ההלוואה הראשונה נלקחה ביום פתיחת החשבון. מר יעקב ברנר, לא ידע להסביר בבית המשפט אילו אילוצים וכפיה הופעלו מצד הבנק במועד לקיחתה, שכן אם אכן כך היה הדבר, מדוע לא קמו ועזבו הבנק כבר במועד זה ופתחו חשבון לחברה בבנק אחר אלא המשיכו לעבוד עם הבנק במשך כחמש עשרה שנה לאחר מכן. הוא שב וטען שהבנק כתנאי למסגרת דרש את לקיחת ההלוואה וסגירתה בתוכנית חסכון. העד אף לא התמודד עם השאלה מדוע היה צורך בכך שכן במועד פתיחת החשבון היו בטחונות של ני"ע בחשבון הפרטי שהועמד כבטוחה.

מר ויניק העיד לעומתו שבמועד פתיחת החשבון היו בטחונות מספקים והאשראי היה ניתן ללא כל קשר ללקיחת ההלוואה שנלקחה לאור שיקולי כדאיות שערכו הנתבעים.

17. אף לענין ההלוואה השניה טען מר ברנר בתצהירו בלהט שהבנק דרש ממנו כתנאי לקבלת מסגרת לקחת הלוואה ולהפקידה בתוכנית חסכון.

בבית המשפט למרות שחזר ונשאל על כך לא יכול היה להשיב מה היה בפגישה ביום 31.8.82, הפגישה בה לטענתו דרש ממנו הבנק שייקח ההלוואה, ומי נכח בפגישה, (ראה עמ' 46 לפרוטוקול). העובדה שכלל לא זכר פגישה כה מהותית מלמדת שכלל הנראה לא היו דברים מעולם.

הוא שוב שב וטען שחשב שלקיחת ההלוואה והפקדת הכספים בתוכנית החסכון הינה דבר טוב, ובכך למעשה מחזק את עדות מר ויניק שאכן לקיחת ההלוואה והפקדתה בתוכנית החסכון היתה בגדר הטבה ללקוח ועל כן פעל כפי שפעל.

ככלל התרשמותי מעדותו זו הינה שכלל לא סבר שהבנק אכן התנה מתן האשראי בלקיחת הלוואה ופתיחת תוכנית חסכון, אלא שב והעיד שעשה כן לפי יעוץ שקיבל מהבנק, אולם מעולם לא נכפתה עליו לקיחת ההלוואה כתנאי למתן אשראי כלשהוא אלא סבר מטעמיו שהיו אז הגיוניים לנוכח שיעורי הריבית שיהיה זה נכון לפתוח תוכניות חסכון באמצעות כספי הלוואות.

18. עובדה נוספת המחזקת מסקנתי הינה העובדה שהאשראי לחברה אושר כבר בחודש יולי 1982, כך עולה מנספח ה' לתצהיר ויניק, שאומנם אינו חתום, אולם מר ויניק העיד שנושא הוא מספר פרוטוקול ולכן מסיק מכך שאושר. הווה אומר, האשראי אושר כבר חודש לפני לקיחת ההלוואה השניה וללא כל קשר אליה, ועל כן נסתרה הטענה שהבנק דרש לקיחת ההלוואה כתנאי למתן אשראי לנתבעת מס' 1.

19. יתרה מכך, בעת לקיחת ההלוואה השניה, סוף אוגוסט 1982 החשבון היה ביתרת חובה הנמוכה מהמסגרת שאושרה לחברה. כן הוכח בפני שביום 3.9.82 הופקד בחשבון סך של 159,784 ש"י וכי החשבון היה ביתרת זכות עד ליום 14.9.82, על כן קיימת כדאיות כלכלית ללקוח במצב זה של חשבונו לקחת הלוואה בתנאים מועדפים ולהפקיד הכסף בתוכנית חסכון שתבטיח ריבית.

20. אף המומחית מטעם הנתבעים, הגב' חן ביטון העידה שאין כל קורלציה בין שינוי מסגרת האשראי לפתיחת תוכניות החסכון, ועל כן הנני דוחה טענת הנתבעים שהבנק התנה קבלת האשראי בלקיחת הלוואה והפקדתה בתוכנית חסכון.

21. אף הטענה שהחשבון נפתח רק לצורך תוכניות החסכון, ולא בוצעה בו פעילות נדחית, שכן הוכח בפני שהחשבון היה פעיל ונפתח כחצי שנה קודם לכן. הוכח בפני שבמהלך שנות פעילות החברה ביקשה החברה מספר רב של פעמים שינוי מסגרת האשראי (כ- 13 במספר) ראה דוגמא ביום 1.1.85 הוגדלה מסגרת האשראי מ- 600,000 שקל למיליון שקל וזאת ללא טענה מצד הנתבעים להתניה כלשהיא.

הנתבעים לא העלו כל טענות לגבי שינויים אלה במסגרת האשראי. אם אכן היה זה ממנהגו של הבנק הייתי מצפה שיהיו עוד פעמים רבות בהם יתנה הבנק את הגדלת מסגרת האשראי בלקיחת הלוואה והפקדתה בתוכנית חסכון.

22. הנתבעים הציגו את חוזר המפקחת על הבנקים דאז, הגב' גליה מאור מיום 26.4.83 בו מצויין: **"נתבקשתי על ידי נגיד בנק ישראל להזכירכם כי אתם מתבקשים להימנע ממתן אשראי כלשהוא למימון הפקדות בתוכניות חסכון"**.

מאחר ומסמך זה מאוחר למועדי מתן ההלוואות על ידי הבנק ולא הוכח בפני מה היתה הנחית בנק ישראל במועד הרלוונטי, איני יכולה להסתמך על מסמך זה להוכחת טענת הנתבעים שהבנק פעל שלא כשורה במתן ההלוואה לצורך מימון תוכנית חסכון.

23. ענין נוסף הוא שהנתבעים במשך כל השנים שעברו, עד שהוגשה התביעה הראשונה ע"י הבנק כנגדם בשנת 1997 לא טענו דבר כנגד התניות אלה. אם אכן סברו שהבנק פעל שכלא כדין וכי אילצם כתנאי לקבלת אשראי לקחת הלוואה ולהפקידה בתוכנית חסכון מדוע לא טענו ולא פנו במשך כל השנים שעברו לבנק אלא המתינו כעשרים שנה ורק אז בתגובה לתביעת הבנק העלו טענותיהם?

איחור כה רב זה מעורר חשש כבד שהנתבעים מנצלים לרעה את ההגנות שניתנו ללקוח כלפי בנק כעילה להתחמק מתשלום החוב.

24. הוכח בפני שמצב החשבון עד לשנת 1987 היה במצב של תנודתיות, כאשר החשבון היה לעיתים ביתרת חובה, לעיתים ביתרת זכות ולעיתים בחריגה ממסגרת האשראי, כך שאיני יכולה לקבל טענת הנתבעים שחשבון החברה היה תמיד בחריגות מהמסגרת המאושרת.

25. יתרה מכך, ההלוואות נלקחו בחשבון החברה ועל כן ריבית על הלוואה זו הינה מותרת לניכוי, בעוד שתוכניות החסכון נפתחו במסגרת החשבון הפרטי והינן פטורות מתשלום מס, ובכך קיימת הטבה נוספת לנתבעים.

26. הוכח בפני שלאחר שהסתיימה תקופת תוכניות החסכון, הבנק אוטומטית המשיך התוכניות בתוכנית המשך. מר ויניק העיד שכך נעשה בהתאם להסכם פתיחת התוכנית.

27. טוענים הנתבעים שכאשר חשבונו של הלקוח נמצא ביתרת חובה מן הראוי שהבנק יידע הלקוח שתוכנית החסכון הסתיימה וכי ביכולתו להפקיד הכספים בחשבונו ולהקטין יתרת החובה, וכי בהתאם לכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (גילוי נאות ומסירת מסמכים) תשנ"ב – 1992 היה על הבנק להודיע על מועד חידוש הפקדון לפחות עשרים ואחד ימים לפני החידוש. מאחר ותוכניות החסכון הסתיימו בשנת 88 (ראה עמ' 14 לפרוטוקול, עדותו של מר ויניק) אזי אין כל רלוונטיות לכללים אלה המאוחרים.

28. הנתבע, מר יעקב ברנר העיד בפני שרואה החשבון שלו ייעץ לו לממש הבטחונות, ובבנק יעצו לו להמשיך את תוכניות החסכון והוא שוב סמך על הבנק והסכים להעביר לתוכניות המשך. (עמ' 48 לפרוטוקול). דהיינו, הנתבע פעל משיקוליו הוא, והבנק יצא ידי חובתו כאשר דיווח ללקוח על סיום זמני תוכניות החסכון, שכן הלקוח מטעמיו הוא בחר להמשיך התוכניות. לא אוכל להתייחס לטענתו שהוברר לו לאחר מעשה שהיה עדיף לפרוע התוכניות, שכן יש לבחון המצב שהיה בעת סיום התוכניות ולא כעת, שכן יש לבדוק שאלת קיום התניה פסולה בזמן אמת ולא בדיעבד, כחכם לאחר מעשה.

29. הוכח בפני שביום פתיחת החשבון ואף במועד לקיחת ההלוואה השניה היו לנתבעים ניירות ערך (כך עולה מנספחים ג', ה לתצהיר מר ויניק). המומחית

מטעם הנתבעים אישרה שאין כל הגיון כלכלי לרכוש ניירות ערך מחשבון המצוי ביתרת חובה. מר ברנר כלל לא זכר עובדה זו.

כפי שהנתבעים בחרו להשקיע כספם בניירות ערך כאשר קיימת יתרת חובה בחשבון הנתבעת, באותו הגיון כלכלי ניתן להבין השקעתם בתוכניות חסכון במצב זהה.

30. המסקנה המתבקשת הינה שהנתבעים לא הוכיחו כלל טענתם להתנית שירות בשירות.

31. בסיכומיו העלה ב"כ הנתבעים טענה חדשה לפיה הבנק התנה את מתן האשראי לא רק

ברכישת תוכניות חיסכון, אלא גם ברכישת תוכניות בנק ו/או קופות גמל. טענה זו עלתה לראשונה בסיכומים, ועל כן הינה בגדר הרחבת חזית אסורה, שכן אם לא כן היתה נטענת קודם לכן. אף לא ניתנה לתובע ההזדמנות להתגונן כנגד טענה זו.

32. פקדון מט"ח

הנתבעים טענו שביום 12.1.87 הופקד בחשבון נתבעת מס' 1 סך של 10,530 ₪ אולם למרות שהנתבעת העדיפה להפקיד הכסף בחשבון החברה ולהקטין את יתרת החובה, הבנק דרש להפקידו במט"ח לאור פחות שהיה צפוי.

מר ויניק מטעם הבנק הצהיר שבקשת הנתבעת מס' 1 לקבלת אשראי אושרה ללא כל קשר לפקדון דולרי שכן היה די בתוכניות החסכון שהיוו בטוחה מספיקה מה גם שיתרת החובה בחשבון אותה עת לא היתה גדולה (9,375 ₪).

מר ויניק לא נחקר כלל על כך למרות החקירה הנגדית שנערכה לו ועל כן לא נסתרה הטענה.

הוכח בפני שהחשבון היה ביתרת חובה אותה עת של כ – 9,000 ₪ ואילו תוכניות החסכון עמדו באותה עת בגובה של 18,000 ₪ ועל כן לא ברור מדוע בשעה שקיימים מספיק בטחונות לבנק, הוא ידרוש בטחון נוסף.

כמו כן לא הנתבעים לא יכולים היו להציג את פרטי השיק, ולפקודת מי נמשך ועל כן לא נסתרה טענת התובע שהשיק היה לפקודת מר יעקב ברנר עצמו, ולא היה מנוס אלא להפקידו בחשבון הפרטי ורק לאחר מכן להפקידו בחשבון החברה.

מר ברנר אף הודה שבאותו הלילה היה פחות (ראה עמ' 49 לפרוטוקול) ועל כן למעשה הרוויח מפעולה בנקאית זו, לא שוכנעתי כלל שבפעולה זה נקט הבנק משום "כפיה" "אילוץ" או "שידול".

34. חישוב ריבית לפי שיעורי ריבית בלתי מוסכמים:

טוענים הנתבעים שהבנק חייב חשבונם בשיעורי ריבית מקסימליים והעלה את שיעור ריבית תוספת הסיכון ואת שיעורי הריבית וזאת בניגוד למצג הבנק כלפיהם כי יזכו לתנאים של לקוחות מועדפים בסניף ובריבית מתאימה.

35. עובר ליום 18.8.85 היה שיעור הריבית הבסיסית 14% לחודש, וחשבון הנתבעים חויב בריבית של 19.5% (תוספת סיכון של 5.5% לחודש – 66% בשנה). החל מיום 18.8.85 חויב החשבון בריבית 16.5%, בהפחתה של 3%.

חוזר הבנק מס' 4937 מיום 13.8.85 (ת' 1) שפורסם בעיתון קבע שביום 18.8.85 תופחת הריבית הבסיסית ב- 3% לחודש ותעמוד על 11%. כן נקבע בחוזר שיעור ריבית של 9% ללקוחות שקיבלו אישור בכתב ממנהל אגף האשראי.

36. המומחה קויפמן קבע שטענת חברת שגיא שתוספת הסיכון ללקוח הועלתה ב- 18.8.85 הינה שגויה, שכן חברת שגיא נתנה פירוש מוטעה למודעה שפורסמה בעיתונות אשר קבעה שהריבית פוחתת ב – 2% לחודש והיא תנוע מ- 9% לחודש. חברת שגיא הסיקה מכך ששיעור הריבית הבסיסית ירד ל- 9% וכפועל יוצא מכך תוספת הסיכון של הלקוח הועלתה, אולם אין הדבר כך שכן השיעור של 9% לא היה שיעור הריבית הבסיסית עבור כל לקוחות הבנק אלא שיעור מיוחד שהתייחס ללקוחות ספציפיים בלבד, בעוד הריבית לכלל לקוחות הבנק הופחתה ב 2% לחודש ועל כן ידע כל לקוח את שיעור הריבית בחשבונו.

טענה זו של המומחה כלל לא נסתרה בחקירה הנגדית ועל כן עומדת היא בעינה.

מנגד מעדותה של הגב' חן ביטון עולה שהריבית הבסיסית היתה אותה עת 11% ולא 9% כפי שנקבע בחוות דעתה, ועל כן אף לפי דבריה אלה פעל הבנק כנדרש בחיוביו.

טענה זו עלי לציין כבר נטענה בעבר על ידי חברת שגיא (אשר המומחית הינה מטעמה) כאשר בית המשפט המחוזי בחיפה קבע **בת.א. (חיפה) 1259/89 בנק המזרחי נ' תעשיות הגליל** (לא פורסם) שריבית החח"ד במסגרת המאושרת נעה בין 7%-11% לחודש, בעוד שריבית החח"ד במסגרת המאושרת ללקוחות שקיבלו אישור בכתב מאת מנהל אגף האשראי, נמוכה מריבית הפריים ונעה בין 9%-10.5% לחודש לתקופה מוגבלת, כאשר מתן הטבות מסוג זה ללקוחות מועדפים הוא נוהג רווח בין הבנקים, שהינם לקוחות בסדר גודל ארצי מסוג קונצרנים, בעוד הנתבעים כלל לא הוכיחו אישור לריבית נמוכה זו. בית המשפט לא השתכנע שם מקיום חריגה מהמוסכם לגבי החיוב הנתבעים בריבית חודש אוגוסט 1985, וקביעתו שם יפה גם לענייננו.

37. כן טוענים הנתבעים שהבנק בניגוד להנחיות חייבם בריבית כוללת ללא כל הבחנה בין ריבית ופריים כנדרש.

הבנק טען שהיה מחויב להודיע ללקוחות ולנתבעת על שיעור הריבית הכולל וכך אכן עשה, וכי כאשר הועלה שיעור הריבית הכולל בחשבון נהג הבנק להודיע ללקוח.

38. המומחה מטעם הבנק, מר דוד קויפמן הסביר שהבנק אכן הודיע ללקוחות על שיעור הריבית הכולל וכראיה צירף 4 נספחים המעידים לטענתו על עובדה זו.

אומנם מסמך אחד אינו נושא כל תאריך וכלל לא ברור למי נשלח אולם יתר המסמכים נושאים חתימת הנתבעת מהם עולה שהנתבעת ידעה על שיעור הריבית הכללית בו מחויב החשבון.

39. אומנם לפי הוראות בנק ישראל יש להודיע ללקוח על שיעור הריבית וכן על ריבית הפריים, אולם לא נאמר בהוראות שנאסר על הבנק להודיע ללקוח על שיעור הריבית הכללי, וכך למדה אני מסעיף 6 ב' לחוזר בנק ישראל 42/16.

החוזר קבע שעל הבנק להודיע ללקוח את שיעור הריבית באחד משני האופנים - הודעה ישירה ללקוח או פרסום בסניפים ובעיתונים. כאשר הודעה נמסרת באמצעות פרסום, לא ניתן להודיע לכל לקוח את שיעור הריבית בו מחויב חשבונו, ולכן ניתנה לבנק האפשרות לפרסם רק את שיעור הריבית הבסיסית, כאשר כל לקוח יוכל לחשב את הריבית בו מחויב חשבונו לפי תוספת הסיכון שסוכמה עימו.

40. הוכח בפני שהנתבעים קיבלו את הודעות שינוי הריבית מהבנק ועל כן עמד הבנק בחובת ההודעה המוטלת עליו, כך עולה הן מעדות מר ברנר (ראה עמ' 40 לפרוטוקול) והן מעדות הגב' חן ביטון מחברת שגיאה שערכה את חוות הדעת והעידה שהיו בפני הודעות הריבית מה 1.5.82-30.10.98. (ראה עמ' 35 לפרוטוקול).

41. כן מר יעקב ברנר העיד שכלל לא בדק שכן לא ענין אותו הפיצול בין הריבית לריבית הפריים וכי כל מה שעניין אותו היה הסכום הכולל של הריבית.

לאור האמור לעיל הנני דוחה הטענה שהבנק פעל שלא כשורה כאשר לא הודיע ללקוח את שיעורי הריבית המפוצלים לאור האמור לעיל שהנתבעים קיבלו הודעות וידעו על חיוב הריבית הכולל כאשר לא עניין אותם כלל ועיקר הרכב הריבית.

42. **חישוב ריבית לפי מספר ימים שגוי בשנה:**
הנתבעים טענו שהבנק חייב חשבונם לפי 360 יום בשנה ולא 365 או 366 יום בשנה.

המומחה מטעם הבנק, מר דוד קויפמן הודה שאכן יש להפחית סך של 30,670 ₪ נכון ליום 28.2.01 בגין חישוב שגוי זה וכן בגין שינויים בתוספת ההגדלה של הריבית שלא נמצאה לגביהם הודעת הגדלה מיום 1/84 ועד ליום 4/87 ועל כן ולאור הודאת הנתבעת בהפחתת סכום זה, אזי יש להפחית הסך מסכום התביעה.

43. **סוף דבר:**

התביעה מתקבלת, התביעה שכנגד נדחית שכן כאמור לעיל משלא הוכחו טענות הנתבעים אין כל מקום לפצותם בגין נזק כלשהוא שנגרם בשל מחדליהם הם.

הנתבעים ישלמו את הסך של 335,380 ₪. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית מיום הגשת התביעה 28.2.01 ועד התשלום בפועל.
כמו כן ישלמו הנתבעים סך של 50,000 ₪ שכ"ט עו"ד ומע"מ כחוק וכן את אגרות בית המשפט ששולמו ע"י התובע.

ניתן היום י"ג בתמוז, תשס"ו (9 ביולי 2006) בהעדר הצדדים המזכירות תמציא העתקים
לב"כ הצדדים

סמדר
קולנדר-אברמוביץ,
שופטת